

Araştırma Makalesi – Research Article

İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı: Demografik Faktörler ve Psikolojik Semptomlar Açısından Bir İnceleme

Unemployment Anxiety of Faculty of Economics and Administrative Sciences Students: An Analysis in Terms of Demographic Factors and Psychological Symptoms

Salih DURSUN *

ORCID 0000-0002-8597-3340

Mustafa ŞEN **

ORCID 0000-0002-3690-7582

Sosyal Güvenlik Dergisi / Journal of Social Security
Cilt: 12 Sayı: 2 Yıl: 2022 / Volume: 12 Issue: 2 Year: 2022
Sayfa Aralığı: 251-266 / Pages: 251-266
DOI: 10.32331/sgd.1223464

ÖZ

Bu çalışmanın amacı İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin işsizlik kaygı düzeyini incelemek ve işsizlik kaygısının çeşitli demografik değişkenler ve psikolojik semptomlarla ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışma verilerinin toplanmasında anket tekniği kullanılmıştır. Katılımcıların işsizlik kaygısını ölçmek için Ersoy-Kart ve Erdost (2008) tarafından geliştirilen işsizlik kaygısı ölçeği ve katılımcıların psikolojik semptomlarını ölçmek için Derogatis (1992) tarafından geliştirilen Şahin ve Durak (1994) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Kısa Semptom Envanteri (KSE) kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini 398 üniversite son sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. İşsizlik kaygısı ölçeğinden elde edilen sonuçlara göre, öğrencilerin orta düzeyde işsizlik kaygısı yaşadıkları görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin işsizlik kaygısının bölüme isteyerek gelme ve bölümden memnuniyet değişkenlerine göre anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucuna varılmıştır. Diğer taraftan regresyon analizi sonuçlarına göre işsizlik kaygısı, kısa semptom envanterinde yer alan anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve hostilite üzerine pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Elde edilen bu sonuçlar İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin işsizlik kaygısı yaşadıklarını ve bu kaygı düzeyinin de psikolojik sağlıkları üzerine olumsuz bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: İşsizlik, işsizlik kaygısı, demografik değişkenler, psikolojik semptomlar

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the unemployment anxiety level of Faculty of Economics and Administrative Sciences students and to reveal the relationship of unemployment anxiety with various demographic variables and psychological symptoms. Questionnaire technique was used to collect the study data. The unemployment anxiety scale developed by Ersoy-Kart and Erdost (2008) was used to measure the unemployment anxiety of the participants, and the Brief Symptom Inventory (BSI), developed by Derogatis (1992) and adapted into Turkish by Şahin and Durak (1994), was used to measure the psychological symptoms of the participants. The sample of the research consists of 398 senior university students. According to the results obtained from the unemployment anxiety scale, it was seen that the students experienced moderate unemployment anxiety. In addition, it was concluded that the unemployment anxiety of the students showed significant differences according to the variables of coming to the department willingly and satisfaction with the department. On the other hand, according to the results of the regression analysis, it is seen that unemployment anxiety has a positive and significant effect on anxiety, depression, negative self, somatization and hostility in the short symptom inventory. These results show that the students of the Faculty of Economics and Administrative Sciences experience unemployment anxiety and this level of anxiety has a negative effect on their psychological health.

Keywords: Unemployment, unemployment anxiety, demographic variables, psychological symptoms

Önerilen atıf şekli: Dursun, S. ve Şen, M. (2022). İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı: Demografik Faktörler ve Psikolojik Semptomlar Açısından Bir İnceleme. *Sosyal Güvenlik Dergisi (Journal of Social Security)*. 12(2). 251-266.

• Geliş Tarihi/Received: 01/04/2022 • Güncelleme Tarihi/Revised: 01/12/2022 • Kabul Tarihi/Accepted: 27/12/2022

* Doç. Dr., Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, sdursun@ktu.edu.tr

** Dr. Öğr. Üyesi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü, mustafasen@ktu.edu.tr

GİRİŞ

Geçmişten günümüze ülkelerin önemli sorunlarının başında gelen işsizlik, yol açmış olduğu sorunlar itibariyle sosyal, ekonomik, siyasal ve psikolojik boyutlu bir olgudur. İşsizlik olgusuyla karşı karşıya kalan grupların başında ise gençler gelmektedir. Gençler arasında işsizlik sorununun gerek Türkiye’de gerekse de küresel ölçekte oldukça yaygın olduğu görülmektedir (Şen, 2019: 135). Örneğin Türkiye’de 2021 yılı genç işsizlik oranı %22,6 olarak gerçekleşmiştir. Avrupa Birliği (AB) ve Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) oranlarına bakıldığında ise, AB’de genç işsizlik oranı %16,6 iken, OECD’de genç işsizlik oranı ise %12,8’dir (TÜİK; <http://www.tuik.gov.tr>, OECDSTAT; <https://stats.oecd.org>, EUROSTAT; <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>). Diğer taraftan Uluslararası Çalışma Örgütü’nün (ILO) “Genç İstihdamında Küresel Trendler 2020” raporunda 2019 yılı itibariyle dünyadaki toplam 1,2 milyar olan genç nüfusun 267 milyonu yani yaklaşık %22’sinin işsiz olduğu belirtilmiştir (ILO, 2020: 22).

Eğitim işgücü piyasasına girişte önemli faktörlerden biridir. Ancak Türkiye’de işsizlik oranlarına eğitim durumuna göre bakıldığında dikkat çeken durum, eğitim seviyesinin arttıkça işsizliğin de artmasıdır. Gelişmiş ülkelerde eğitim seviyesi arttıkça işsizlik oranlarının azaldığı görülürken Türkiye’de aksine bir durum söz konusudur. Bu durumun ortaya çıkmasında; işgücü piyasalarında meydana gelen değişimlere eğitim sisteminin çok geç cevap vermesi, eğitim seviyelerinin artmasıyla mezunların güvenceli ve yüksek ücretli iş talepleri, işte seçiciliğin artması ve her işi beğenmeme, işgücü piyasasına ilk kez girecek olan üniversite mezunlarının piyasa hakkında fazla bilgiye sahip olmaması, işgücü piyasası politikalarının yetersizliği ve etkin bir şekilde uygulanamaması gibi nedenler etkili olmaktadır (Şen, 2019: 158-159).

AB’de 2021 yılında ilköğretim seviyesinde işsizlik oranı %13,8 iken, ortaöğretim seviyesinde %6,4 ve yükseköğretim seviyesinde ise %4,5’tir. Türkiye’de ise; EUROSTAT tarafından hesaplanan eğitim durumuna göre işsizlik oranları, 2020 yılında ilköğretim seviyesinde %12,6 iken ortaöğretim seviyesinde %15 ve yükseköğretim seviyesinde ise %12,6’dır. TÜİK tarafından hesaplanan eğitim durumuna göre işsizlik oranları incelendiğinde ise 2021 yılında en düşük işsizlik oranı %8,2 ile okuryazar olmayanlarda iken bunu sırasıyla %11,1 ile lise altı eğitimliler, %12,4 ile yükseköğretim, %12,9 ile mesleki veya teknik lise seviyesindekiler ve %14,1 ile genel lise izlemektedir. Diğer taraftan, eğitim durumuna göre genç işsizliği oranlarında da yükseköğretim mezunları %36,7 ile okuryazar olmayanlardan (%82,9) sonra en yüksek işsizlik oranına sahiptir (TÜİK; <http://www.tuik.gov.tr>, EUROSTAT; <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>).

İşgücü piyasasındaki belirsizlik ve işsizlik oranlarının yüksek olması, bireylerin gelecek planlarını etkilemekte, çalışma hayatıyla ilgili olumsuz düşüncelerin oluşmasına yol açmakta ve bu durum da işsizlik kaygısını meydana getirmektedir. İşsizlik kaygısı sadece mevcut çalışanları değil aynı zamanda iş arama sürecinde olanlar ile henüz eğitimini tamamlamamış ve işgücü piyasasına dâhil olmayan tüm bireyleri iş bulamama ya da istediği işe girememe gibi olumsuz duygularla karşı karşıya bırakmaktadır (Karcıoğlu ve Balkaya, 2018: 105). Gençler arasında işsizliğin yüksek olmasına ek olarak üniversiteler ve mezun sayılarındaki artışlar, gençlerin iş bulma konusunda çok daha fazla bireyle rekabet içine girmesine ve dolayısıyla işsizlik kaygısının da giderek artmasına neden olmaktadır.

Türkiye’de işsizlik kaygısı ile ilgili çalışmalara son yıllarda artan bir ilginin olduğu görülmektedir. Söz konusu bu çalışmalarda genellikle işsizlik kaygısına etki eden faktörlerin araştırma konusu yapıldığı görülmektedir (Turaç ve Donar, 2017; Surat ve Ceran, 2020; Erikli ve Sarıcı, 2021). Bazı araştırmalarda ise işsizlik kaygısının girişimcilik niyeti (Balkaya, 2017), sosyal sermaye (Güney ve

Çelik, 2019), yaşam doyumu (Turaç ve Donar, 2017) gibi çeşitli değişkenlerle ilişkisinin incelendiği görülmektedir.

Ayrıca son yıllarda işsizlik kaygısının farklı boyutlardaki psikolojik etkileri ile ilgili çalışmalar artmaya başlamıştır. Örneğin, Kıcıır (2010) tarafından yapılan araştırmada işsizlik kaygısının depresyon, stres, benlik saygısı, anksiyete ve iç ve dış kontrol odağı değişkenleriyle ilişkisi incelenmiştir. Yine bazı araştırmalarda işsizlik kaygısının umutsuzluk (Dereli ve Kabataş, 2009), psikolojik dayanıklılık (Taşğın, Bozgeyikli ve Boğazlıyan, 2017) gibi psikolojik semptomlar üzerine etkisinin incelendiği görülmektedir.

Araştırmalar özellikle İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi (İİBF) bölümlerinde işsizlik kaygısının diğer fakültelere göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016). Diğer yandan Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) yerleştirme sonuçlarına bakıldığında işsizlik İİBF bölümlerinin tercih edilebilirliğini de etkilediği söylenebilir. 2017 yılında YKS yerleştirme sonuçlarına göre üniversitelerin İİBF bölümlerine yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 74.219 iken bu sayı 2021 yılında yaklaşık %28 oranında azalarak 53.366'ya kadar gerilemiştir. Üstelik bu düşüş, 2017 yılında 118 olan İİBF sayısının 2021 yılında 125'e yükselmesine rağmen gerçekleşmiştir (YÖK, <https://istatistik.yok.gov.tr/>). Dolayısıyla bu durum İİBF öğrencilerine yönelik yapılan bu çalışmanın önemini daha da artırmaktadır. Diğer yandan, İİBF mezunu öğrenci sayısının çok fazla olması ve işgücü piyasalarında bu mezunlara yeterli istihdam alanlarının oluşturulamaması, İİBF mezunları arasında işsizliğin yüksek olmasına neden olmaktadır. Her yıl bu mezunlara yenilerinin eklenmesine rağmen iş olanaklarının kısıtlı olması, düşük düzeyde kamu alımı yapılması, atanmada yaşanan bazı sorunlar (kurum sınavları, mülakatlar vb.), bu konunun İİBF öğrencileri için ayrıca önemli olduğunu gözler önüne sermektedir (Kutlu, Çetinbakış ve Kutlu, 2019: 3). Dolayısıyla bu durum İİBF öğrencilerine yönelik yapılan bu çalışmanın önemini daha da artırmaktadır.

Bu çalışmanın amacı da işsizlik kaygı düzeyi yüksek olması beklenen İİBF öğrencilerinin işsizlik kaygısı düzeyini incelemek ve işsizlik kaygısının farklı demografik değişkenlerle ve psikolojik semptomlarla ilişkisini ortaya koymaktır.

I- KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE HİPOTEZLER

A- İşsizlik Kaygısı

Kaygı geleceğe yönelik bir durum veya davranışın ortaya çıkaracağı sonuçla ilgilidir ve genellikle bireylerin kendilerini muhtemel olumsuz sonuçlara karşı korumasına yöneliktir (Aytaç, Dursun ve Yıldız Bağdoğan, 2020: 170). Geleceğe yönelik endişe ve gerginliği ifade eden kaygı bireyde huzursuzluk ve gerginliğe yol açmaktadır (Kaya ve Varol, 2004: 32).

Diğer taraftan bireyde pek çok olgu kaygıya neden olabilmektedir. Bireylerin kaygı düzeylerini etkileyen önemli bir faktör de işsizliktir. İşsizlik sorunu yalnızca mevcut işsizler üzerinde olumsuz etkide bulunmamakta, aynı zamanda işgücü piyasasına giriş hazırlığında olan bireyler üzerinde de etkili olabilmekte ve kaygıya yol açmaktadır. Söz konusu bu işsizlik kaygısı bireylerin yaşamlarını idame ettirebilecekleri bir iş bulma konusunda yaşadıkları belirsizlik ve korkuyu yansıtmaktadır.

Özellikle genç işsizlik oranlarındaki artış, istikrarsızlık ve istihdam olanaklarının sınırlı olması iş arayanların olumsuz düşünmelerine, ümitsizliğe kapılmalarına ve böylelikle işsizlik kaygısı yaşamalarına neden olmaktadır (Korkmaz ve Mahiroğulları, 2007: 15). Gençler arasında yaygın olan yüksek işsizlik oranları, işsizlik kaygısının gençler üzerinde daha yoğun hissedildiğini açıkça göstermektedir. Özellikle eğitimin düzeyinin işgücü piyasasına girişte etkisinin olduğu

düşünüldüğünde, üniversiteli gençler mezuniyetlerine yakın dönemlerde işsizlik kaygısını yoğun olarak yaşamaya başlamaktadırlar.

İşsizlik kaygısı ve bu kaygının yol açması muhtemel sorunlar Erikson'un Psikososyal Gelişim Teorisi kapsamında değerlendirilebilir. Erikson, bireylerin yaşamları boyunca bir dizi kriz ve dönüm noktası yaşadıklarını ileri sürmektedir. Bireylerin karşılaştığı bu krizler, uygun bir şekilde çözüldüğünde kişilik gelişimine ve psiko-sosyal olgunluğa katkıda bulunmaktadır (Arslan ve Arı, 2008: 53). Bu teoriye göre psikososyal gelişim sürecindeki evreler bebeklik, erken çocukluk, oyun çağı, okul çağı, ergenlik, genç yetişkinlik, orta yetişkinlik ve yaşlılıktan oluşmaktadır. Kıcır' a göre beşinci evre olan ergenlik dönemi işsizliğin etkilerini açıklamada etkili olabilir. Bu evre bireylerin, toplumda kendilerine anlamlı bir yer ve rol bulmaya ve gelecek hedeflerini tanımlamaya çalıştıkları bir dönemdir. Bu dönemde özellikle işsiz kalma kaygısı kimlik oluşumu açısından bir tehdit oluşturmasına yol açabilmektedir (Kıcır, 2010: 1381). Söz konusu bu durumun bireylerin psikolojik sağlıkları üzerinde de olumsuz etkide bulunması söz konusu olabilecektir.

B- İşsizlik Kaygısı ve Demografik Değişkenler

Yapılan araştırmalar, işsizlik kaygısının farklı demografik değişkenlerle ilişkili olduğunu göstermektedir. İşsizlik kaygısı ile ilişkisi incelenen değişkenlerin başında ise cinsiyet gelmektedir. Birçok araştırmada, işsizlik kaygısı bakımından cinsiyete göre farklılıklar olabileceği vurgulanmaktadır. Bu araştırmaların bir kısmında, kız öğrencilerin işsizlik kaygısının erkek öğrencilere göre yüksek olduğu görülmektedir. (Dursun ve Aytaç, 2009; Güney ve Çelik, 2019). Kız öğrencilerin işsizlik kaygısının yüksek olmasının, kadınların emek piyasasına girişte yaşadıkları toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanabileceği ifade edilmektedir (Taşgın, Bozgeyikli ve Boğazlıyan, 2017: 563). Ancak bazı araştırmalarda cinsiyet bakımından işsizlik kaygısının değişmediği bulgusu elde edilmiştir (Kara, Altınok ve Şahin, 2019; Kutlu, Çetinbakış ve Kutlu, 2019).

İşsizlik kaygısını etkilemesi muhtemel bir diğer demografik değişken ise iş tecrübesidir. Öğrencilerin staj veya kısa süreli çalışmalarla farklı kanallardan iş tecrübesi edinmesi işsizlik kaygılarını etkileyecektir. İş tecrübesi olan öğrenciler, sahip oldukları deneyimin işgücü piyasasına girişlerine yardımcı olacağını düşündüklerinden dolayı daha az işsizlik kaygısı yaşayabilmektedir. Nitekim araştırmalar iş tecrübesine sahip öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük olduğunu göstermektedir (Dursun ve Aytaç, 2012).

İşsizlik kaygısı ile ilişkisi incelenen bir diğer değişken de öğrencilerin eğitim gördükleri bölüme isteyerek gelip-gelmeme durumudur. Okudukları bölüme isteyerek gelen öğrencilerin eğitim motivasyonları daha yüksek olmakta ve eğitim gördükleri alanda kendilerini geliştirmektedir. Bu alanda yapılan araştırmalar, eğitim gördükleri bölüme isteyerek gelen öğrencilerin işsizlik kaygılarının daha düşük olduğunu göstermektedir (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016; Özçelik Kaynak ve Öztuna, 2020).

Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümden memnuniyetleri, işsizlik kaygısını etkilemesi muhtemel bir diğer demografik değişkendir. Araştırmalar öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerden memnun olmasının akademik başarılarına olumlu yansıdığını göstermektedir (Egelioğlu, Arslan ve Bakan, 2011). Akademik başarıları yüksek öğrencilerin işsizlik kaygısının daha düşük olduğu düşünüldüğünde (Turaç ve Donar, 2017) bölümden memnuniyetin işsizlik kaygısını azaltması beklenilebilir. Yine araştırmalar eğitim gördükleri bölümden memnun olan öğrencilerin iş bulma ümitlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Demir ve Taşkıran, 2018).

Bu bilgiler doğrultusunda işsizlik kaygısı ve demografik faktörlerle ilgili aşağıdaki hipotezler

oluşturulmuştur:

H₁: İşsizlik kaygısı, cinsiyete göre değişim göstermektedir.

H₂: İşsizlik kaygısı, iş tecrübesine göre değişim göstermektedir.

H₃: İşsizlik kaygısı, bölüme isteyerek gelme durumuna göre değişim göstermektedir.

H₄: İşsizlik kaygısı, bölümden memnuniyete göre değişim göstermektedir.

C- İşsizlik Kaygısı ve Psikolojik Semptomlar

İşsizliğin bireyler üzerindeki psikolojik etkileri geçmişten günümüze önemli araştırma konularından biri olmuştur (Murphy ve Athanasou, 1999; Olesen, Butterworth, Leach, Kelaher ve Pirkis, 2013). Özellikle de işsizliğin stres, depresyon ve kaygı düzeylerinin artmasına (Linn, Sandifer ve Stein, 1985; Kumaş, 2001; Yüksel, 2003), umutsuzluk ve işe yaramazlık duygusuna (Farré, Fasani ve Mueller, 2018) yol açtığı görülmektedir.

Diğer taraftan işsizlik sadece eğitimlerini tamamlayıp işgücü piyasasına girememiş veya işini kaybetmiş bireylerde değil, aynı zamanda işgücü piyasasına giriş aşamasında olan üniversite öğrencileri üzerinde de etkili olmaktadır. Özellikle eğitilmiş genç nüfusta işsizlik oranlarının yüksek seyretmesi, öğrencilerin psikolojik sağlıklarını olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Araştırmanın bu kısmında işsizlik kaygısı ile araştırmada ele alınan psikolojik semptomlar arasındaki ilişkiler ele alınacaktır.

i) İşsizlik Kaygısı ve Anksiyete

Genel olarak anksiyete, kaynağı belirsiz bir korkunun veya kötü bir şey olacağına dair hissin verdiği rahatsızlık hali ya da temel bir ihtiyacın karşılanmamasından kaynaklı endişe durumu olarak tanımlanmaktadır (Masaroğulları ve Koçakgöl, 2011: 13). Bireylerde birçok faktör anksiyeteye neden olabilmektedir. Anksiyeteye neden olabilecek önemli faktörlerden biri de işsizlik veya işsiz kalma endişesidir. Özellikle istihdamdaki daralma ve işgücü ihtiyacındaki azalma işsizlik kaygısı üzerinde önemli bir belirleyicidir (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016: 542). Araştırmalar öğrencilerin mesleki anlamda gelecek kaygıları ile anksiyete düzeyleri arasında ilişki olabileceğini göstermektedir. Yeniçeri, Mevsim, Özçakar, Özan, Güldal ve Başak (2017) tarafından yapılan bir çalışmada tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinin mesleki kaygı düzeyleri ile anksiyete düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Kıcır (2010) tarafından yapılan bir başka çalışmada da işsizlik kaygısının anksiyete ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bu bilgiler ışığında işsizlik kaygısı ve anksiyete arasındaki ilişki aşağıdaki gibi kurgulanmıştır:

H₅: İşsizlik kaygısı katılımcıların anksiyete düzeyleri üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir.

ii) İşsizlik Kaygısı ve Depresyon

Depresyon uyku düzensizliği, hayattan zevk almama, değersizlik ve suçluluk duyguları ve umutsuzluk gibi belirtileri ile kendini gösteren bir duygu durum bozukluğudur (Baltaş ve Baltaş, 2018: 132-133). Depresyona etki eden faktörlerden biri de gelecek kaygısıdır. Öğrencilerin gelecek anlamda kaygı yaşamaları depresyon düzeylerine etki edebilmektedir. Örneğin Dağtekin, Dalkılıç, Çakıcı, Çakır, Ekin, Öztünç ve Işıklı (2020) tarafından yapılan araştırmada mesleki anlamda gelecek kaygısı yaşayan öğrencilerin depresyon düzeyleri gelecek kaygısı düşük olanlara göre daha yüksek tespit edilmiştir. Özellikle de öğrencilerin mezun olduktan sonra iş bulmakta zorlanacaklarını düşünceleri onların depresyon düzeylerini artırmaktadır (Karakuş, 2018: 192). Choi ve Lee (2013) tarafından yapılan çalışmada da özellikle işsizliğe bağlı stresin depresyon üzerinde etkili olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde Tekin Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından son sınıf öğrencilerinin

kapsayan bir araştırmada ise işsizlik kaygısının depresyon belirtileri ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Kıcır (2010) tarafından yapılan araştırmada da işsizlik kaygısının öğrencilerin yaşadıkları depresyon üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bu bilgiler ışığında işsizlik kaygısı ve depresyon arasındaki ilişki ile ilgili hipotez aşağıdaki gibidir:

H₆: İşsizlik kaygısı katılımcıların depresyon düzeyleri üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir.

iii) İşsizlik Kaygısı ve Olumsuz Benlik

İnsanların kendileriyle ilgili sahip oldukları inançların tümüne birden benlik adı verilmektedir (Taylor, Peplau ve Sears, 2015: 105). İnsanların toplumsal yaşam içinde oynadığı roller, sosyal kimlikleri, başarı veya başarısızlıkları ile başkalarının değerlendirmeleri ile ilgili görüşleri benlik algısını etkilemektedir (Myers, 2017: 39). Bireylerin kendileriyle ilgili benlik algıları olumlu veya olumsuz olabilmektedir. Olumsuz benlik, bireyin kendini başkalarıyla kıyasladığı durumlarda kişisel olarak yetersizlik duygusuna kapılarak kendini, başarısız ve değersiz görme ve suçluluk duyguları gibi semptomları içerir (Yüksel, 2018: 218). İşsizlik ve işsizlik kaygısı insanların benlik algısını olumsuz etkileyebilecek bir faktördür. Örneğin Choi ve Lee (2013) tarafından yapılan bir araştırmada ise, öğrencilerin işsizlik stresi ile benlik saygısı arasında negatif bir ilişki tespit edilmiştir. Kıcır (2010) tarafından yapılan bir başka çalışmada da işsizlik kaygısı ile benlik saygısı arasında negatif bir ilişkinin tespit edildiği görülmektedir. Bu doğrultuda işsizlik kaygısı ve olumsuz benlik arasındaki hipotez řu şekildedir:

H₇: İşsizlik kaygısı katılımcıların olumsuz benlik düzeyleri üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir.

iv) İşsizlik Kaygısı ve Somatizasyon

Somatizasyon, psikolojik sıkıntıların somatik belirtiler yoluyla ifade edilmesi olarak tanımlanmaktadır (Çetin ve Sözeri Varma, 2021: 791). Genel olarak somatizasyon altta yatan bir psikiyatrik, psikolojik ya da sosyal sorunun tıbbi açıklaması yapılamayan bedensel yakınmalarla anlatımıdır (Çermik, Çevik, Soykan ve Aksakal, 1999: 69). İşsizlik psikolojisi alanında yapılan araştırmalar işsiz bireylerde, çalışan bireylere göre daha fazla oranda somatizasyona bağılı sorunlar tespit edildiğini göstermektedir (Linn, Sandifer ve Stein, 1985: 504). Benzer şekilde Paul ve Moser (2009) tarafından yapılan meta analiz araştırmada da işsizliğin somatizasyonla pozitif ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Bireylerde işsiz kalma durumunun yanında gelecekte iş piyasasına giriş konusunda yaşadıkları kaygının da somatizasyon üzerinde etkili olması beklenebilir. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H₈: İşsizlik kaygısı katılımcıların somatizasyon düzeyleri üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir.

v) İşsizlik Kaygısı ve Hostilite

Düşmanlık veya öfke gibi anlamlara da gelen hostilite, sinirlilik ve titreme hali, öfkelenme, kızma, birine zarar verme isteğı, bir şeyleri kırma dökme isteğı gibi semptomları içeren bir duygu durumdur (Yüksel, 2015: 218). Bu bireyler, çevrelerini kendilerine karşı daha düşmanca görme eğilimindedir ve düşmanca davranışları nedeniyle çatışmalara daha yatkındırlar (Hakulinen, Jokela, Hintsanen, Pulkki-Raback, Elovainio, Hintsanen, Hutri-Kahönen, Viikari, Raitakari ve Keltikangas-Jarvinen, 2013: 154). Araştırmalar işsiz kalma durumlarında bireylerin hostilite düzeylerinin arttığını göstermektedir (Stokes ve Cochrane, 1984). Mevcut işsizler üzerinde gözlemlenen bu durumun işgücü piyasasına giriş konusunda kaygı yaşayan bireylerde de gözlemlenmesi beklenebilir. Bu doğrultuda aşağıdaki hipotez geliştirilmiştir:

H₉: İşsizlik kaygısı katılımcıların hostilite düzeyleri üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir.

II- YÖNTEM

A- Katılımcılar

Araştırmanın evrenini bir kamu üniversitesinin İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde eğitim gören 4.sınıf ve üstü toplam 649 öğrenci oluşturmaktadır. 2019 Aralık ayı içerisinde anketler amaçlı örnekleme yöntemine göre öğrencilere ders öncesi araştırmacıların kendileri tarafından uygulanmıştır. Gönüllü katılımcılara toplamda 410 anket uygulanmıştır. Anketlerin 12'si eksik veri içerdiğinden analizler 398 veri üzerinden gerçekleştirilmiştir.

B- Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama tekniği olarak anket kullanılmıştır. Hazırlanan anket formu ise demografik sorular, işsizlik kaygısı ölçeği ve kısa semptom envanteri olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır.

Demografik Bilgi Formu: Katılımcıların yaş, cinsiyet, iş tecrübesi, bölüme isteyerek gelme ve bölümden memnuniyetlerini tespit etmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

İşsizlik Kaygısı Ölçeği: Katılımcıların işsizlik kaygısını ölçmek için Ersoy-Kart ve Erdost (2008) tarafından geliştirilen işsizlik kaygısı ölçeği kullanılmıştır. 12 sorudan oluşan ölçekte (Örnek madde: Yaşamımı sürdürmek için yeterli bir gelirim olamayacağından endişe ederim) katılımcılar cevaplarını 5'li likert tipi ölçek kullanılarak vermektedir (1: kesinlikle katılmıyorum; 5: kesinlikle katılıyorum).

Kısa Semptom Envanteri: Çalışmada katılımcıların psikolojik semptomlarını ölçmek için Derogatis (1992) tarafından geliştirilen Şahin ve Durak (1994) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan Kısa Semptom Envanteri (KSE) kullanılmıştır. 53 maddeden oluşan ölçek son bir haftada gösterilen psikolojik semptomları ölçmektedir. Ölçek; anksiyete (13 madde-Örnek madde: Kalabalıklarda rahatsızlık duymak), depresyon (12 madde-Örnek madde: İşleri bitirme konusunda kendini engellenmiş hissetme) olumsuz benlik (12 madde-Örnek madde: Suçluluk duyguları), somatizasyon (9 madde-Örnek madde: Göğüs ve kalp bölgesinde ağrılar) ve hostilité (7 madde-Örnek madde: Bir başka kişinin sizin düşüncelerinizi kontrol edeceği fikri) olmak üzere 5 boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin değerlendirilmesinde "hiç" ve "çok fazla" ifadelerine karşılık gelen 0-4 değerleri arasında değişen 4'lü likert ölçeği kullanılmaktadır.

C- Verilerin Analizi

Araştırma verilerinin analizi için SPSS 21 programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin analizine geçilmeden önce çarpıklık (skewness) ve basıklık (kurtosis) değerleri kullanılarak verilerin normal dağılıma uygunluğu test edilmiştir. Çarpıklık ve basıklık değerlerinin +1 ile -1 arasında olması verilerin normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanır (Büyüköztürk, 2012: 40). Yapılan analizler çarpıklık ve basıklık değerlerinin kabul edilen bu sınırlar içinde olduğunu gösterdiğinden verilerin analizinde parametrik testler kullanılmıştır. Buna göre verilerin analizinde, frekans dağılımı, t testi, korelasyon ve regresyon analizi kullanılmıştır.

III- BULGULAR

Katılımcıların demografik özellikleriyle ilgili sonuçlar Tablo 1'de gösterilmektedir. Tablo 1'e göre katılımcıların %61,8'i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Ayrıca katılımcıların %54'ünün iş tecrübesi olduğu görülmektedir. Son olarak öğrencilerin %59,4'ü eğitim gördükleri bölümüne isteyerek geldiklerini belirtmişlerdir. Ancak, öğrencilerin çoğunluğu eğitim gördükleri bölüme isteyerek geldiklerini söylemelerine rağmen, %37,2'si okudukları bölümden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Kategori	N	%
Cinsiyet	Erkek	152	38,2
	Kadın	246	61,8
İş Tecrübesi	Var	215	54
	Yok	183	46
Bölüme İsteyerek Gelme Durumu	Evet	236	59,4
	Hayır	161	40,6
Bölümden Memnuniyet	Evet	141	37,2
	Hayır	250	62,8

Çalışmada kullanılan ölçeklere ait tanımlayıcı istatistikler (ortalama, standart sapma, aralık) ile güvenilirlik değerleri ile ilgili sonuçlar Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablo 2’ye göre katılımcıların işsizlik kaygısı ortalaması $3,28 \pm ,66$ ’dir. Buna göre katılımcıların işsizlik kaygı düzeylerinin orta düzeyde olduğu söylenebilir. Katılımcıların psikolojik semptom ortalamalarına bakıldığında ise, en yüksek ortalamaya sahip psikolojik semptomun depresyon ($1,34 \pm ,88$) olduğu görülmektedir. Bu semptomu sırasıyla hostilite ($1,28 \pm ,70$), anksiyete ($,94 \pm ,71$), olumsuz benlik ($,92 \pm ,74$) ve somatizasyon ($0,81 \pm ,70$) takip etmektedir. Kısa Semptom Envanteri’nin ortalaması ise ($0,93 \pm ,85$) olarak tespit edilmiştir.

Ayrıca çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik değerlerinin 0,75 ile 0,96 arasında değiştiği görülmektedir. Sosyal bilimler alanında yapılan araştırmalarda güvenilirlik değeri olarak alt sınır genel olarak 0,70 kabul edilmektedir (Durmuş, Çinko ve Yurtkoru, 2011: 89). Bu doğrultuda çalışmada kullanılan ölçeklerin güvenilirlik değerlerinin kabul edilen sınırların üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistikler ve Cronbach Alpha Değerleri

Değişken	Madde Sayısı	Ortalama	Standart Sapma	Aralık	C.Alpha
İşsizlik Kaygısı	12	3,28	,66	1-5	0,75
Anksiyete	13	,94	,71	0-4	0,87
Depresyon	12	1,34	,88	0-4	0,89
Olumsuz Benlik	12	,92	,74	0-4	0,87
Somatizasyon	9	0,81	,70	0-4	0,80
Hostilite	7	1,28	,80	0-4	0,77
KSE	53	0,93	0,85	0-4	0,96

Tablo 3 ise, katılımcıların cinsiyet, iş tecrübesi bölüme isteyerek gelme ve bölümden memnuniyet gibi farklı demografik değişkenlere göre işsizlik kaygı düzeyleri ile ilgili yapılan t testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 3’e göre, öğrencilerin eğitim gördükleri bölüm ile işsizlik kaygıları arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Öğrencilerin cinsiyet durumlarına göre işsizlik kaygı düzeyleri karşılaştırıldığında, erkek öğrencilerin işsizlik kaygı düzeyinin ($x=3,34$), kız öğrencilerin işsizlik

kaygı düzeyine ($x=3,24$) göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak erkek ve kız öğrencilerin işsizlik kaygı düzeyleri arasındaki bu farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır ($p>0,05$). Bu sonuçlar doğrultusunda işsizlik ve cinsiyet arasında anlamlı bir farklılık vardır şeklinde kurulan H_1 hipotezi kabul edilmemiştir.

Öğrencilerin herhangi bir iş tecrübesi olup olmaması durumuna göre işsizlik kaygı düzeylerine bakıldığında (Tablo 3), iş tecrübesi olan öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeyi ($x=3,28$), iş tecrübesi olmayan öğrencilere ($x=3,29$) göre daha düşüktür. Ancak bu iki grup arasındaki farklılık istatistiksel olarak anlamlı bulunamamıştır ($p>0,05$). Bu sonuçlara göre H_2 hipotezi de reddedilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların Farklı Demografik Değişkenlere Göre İşsizlik Kaygılarının Karşılaştırılması

Demografik Özellikler	N	İşsizlik Kaygısı Ortalaması	Standart Sapma	Test İstatistiği	P	
Bölüm	Çal. Eko. ve End. İliş.	78	3,18	,71	F=2,327	,052
	Kamu Yönetimi	72	3,37	,59		
	Maliye	87	3,32	,70		
	İşletme	24	3,62	,66		
	Uluslararası İlişkiler	71	3,25	,65		
	Ekonometri	64	3,17	,63		
Cinsiyet	Erkek	152	3,34	,69	t=1,423	,156
	Kadın	246	3,24	,65		
İş Tecrübesi	Var	215	3,28	,69	t=-,100	,920
	Yok	183	3,29	,64		
Bölüme İsteyerek Gelme	Evet	236	3,20	,65	t=2,030	,043
	Hayır	161	3,34	,67		
Bölümden Memnuniyet	Evet	148	3,18	,65	t=4,120	,000
	Hayır	250	3,46	,66		

($p<0,05$)

Diğer taraftan, eğitim gördükleri bölümlere isteyerek gelen öğrencilerin ($x=3,20$) bölüme istemeden gelen öğrencilere göre ($x=3,34$) daha düşük düzeyde işsizlik kaygısı yaşadıkları görülmektedir. Bu sonuca göre bölüme isteyerek gelme durumuna göre işsizlik kaygısının değişim gösterdiği tespit edilmiştir ($p<0,05$). Buna göre " H_3 : İşsizlik kaygısı, bölümden memnuniyete göre değişim göstermektedir" şeklinde kurulan araştırma hipotezi kabul edilmiştir.

Son olarak, katılımcıların eğitim aldıkları bölümden memnuniyetleri ile işsizlik kaygıları arasındaki ilişkiye bakıldığında, eğitim aldıkları bölümden memnun olan öğrencilerin işsizlik kaygı ortalamaları ($x=3,18$) okudukları bölümden memnun olmayan öğrencilerin işsizlik kaygı ortalamalarından ($x=3,46$) düşük olduğu görülmektedir. Bu iki grubun işsizlik kaygısı ortalamaları arasındaki farklılık istatistiksel olarak da anlamlıdır ($p<0,05$). Bu sonuçlara göre H_4 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 4. Değişkenler Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

	1	2	3	4	5	6
1.İşsizlik Kaygısı	1					
2.Anksiyete	,392**	1				
3.Depresyon	,367**	,805**	1			
4.Olumsuz Benlik	,389**	,784**	,784**	1		
5.Somatizasyon	,265**	,728**	,709**	,630**	1	
6.Hostilite	,258**	,741**	,695**	,682**	,630**	1
7.Kısa Semptom Envanteri	,147**	,555**	518**	,429**	,631**	,698**

**p<0,01

Tablo 4 ise, işsizlik kaygısı ile kısa semptom envanterinde yer alan psikolojik semptomlar arasındaki korelasyon ilişkilerini göstermektedir. Tablo 4'e göre, işsizlik kaygısı ile çalışmada ele alınan tüm psikolojik semptomlar ve Kısa Semptom Envanteri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. İşsizlik kaygısının en güçlü ilişkili olduğu değişken anksiyete ($r=,392$; $p<0,01$) iken, bu değişkeni sırasıyla; olumsuz benlik ($r=,389$; $p<0,01$), depresyon ($r=,367$; $p<0,01$), somatizasyon ($r=,265$; $p<0,01$) ve hostilite ($r=,258$; $p<0,01$) takip etmektedir.

Tablo 5 işsizlik kaygısının psikolojik semptomlar üzerine etkisini göstermektedir. Tablo 5'e göre işsizlik kaygısı anksiyete üzerinde anlamlı bir etkiye sahiptir ($F=71,204$; $t=8,438$). Katılımcıların anksiyete düzeylerindeki değişimin (bağımlı değişken) %15'inin kullanılan bağımsız değişken (işsizlik kaygısı) tarafından açıklandığı görülmektedir (Düzeltilmiş $R^2=0,15$). İşsizlik kaygısının depresyon üzerine etkisiyle ilgili regresyon analizi sonuçlarına bakıldığında pozitif yönlü anlamlı bir etkinin olduğu görülmektedir ($F=61,079$; $t=7,815$). Buna göre katılımcıların depresyon düzeylerindeki değişimin %13'ü işsizlik kaygısı tarafından açıklanabilmektedir (Düzeltilmiş $R^2=0,13$).

Tablo 5. İşsizlik Kaygısının Psikolojik Semptomlar Üzerine Etkisine Yönelik Regresyon Analizi Sonuçları

Bağımlı Değişkenler: Psikolojik Semptomlar	Bağımsız Değişken: İşsizlik Kaygısı			
	Beta	t	R ²	F
Anksiyete	,392	8,438**	0,15	71,204
Depresyon	,487	7,815**	0,13	61,079
Olumsuz Benlik	,389	8,380**	0,15	70,231
Somatizasyon	,265	5,454**	0,07	29,746
Hostilite	,314	5,285**	0,06	27,933

**p<0,01

Ayrıca işsizlik kaygısının çalışmada incelenen bir diğer psikolojik semptom olan olumsuz benlik üzerinde de pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahiptir ($F=70,231$; $t=8,380$). R^2 değerine bakıldığında ise katılımcıların olumsuz benlik düzeylerindeki değişimin %15'inin işsizlik kaygısı ile açıklanabildiği görülmektedir (Düzeltilmiş $R^2=0,15$). Yine Tablo 5'e göre işsizlik kaygısı somatizasyon üzerinde de pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahiptir ($F=29,746$; $t=5,454$) ve katılımcıların somatizasyon düzeylerindeki değişiminin %7'si işsizlik kaygısı tarafından açıklanabilmektedir (Düzeltilmiş $R^2=0,07$). Son olarak işsizlik kaygısının hostilite üzerinde de pozitif yönlü anlamlı bir etkiye sahip olduğu dikkati çekmektedir ($F=27,933$; $t=5,285$) ve katılımcıların hostilite düzeylerindeki değişiminin %6'sı işsizlik kaygısı tarafından açıklanabilmektedir (Düzeltilmiş $R^2=0,06$). Tablo 5'e göre işsizlik kaygısı ile psikolojik semptomlar arasında kurulan hipotezler (H_5, H_6, H_7, H_8, H_9) kabul edilmiştir.

SONUÇ

İşsizlik, Türkiye'nin önemli yapısal sorunlarından biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye'de özellikle eğitilmiş genç nüfusta işsizlik oldukça yüksek oranlarda seyretmektedir. Bu durum ise hem işsiz olan gençler üzerinde hem de işgücü piyasasına girmeye hazırlanan üniversite öğrencilerinde önemli sorunlara neden olmaktadır. Bu sorunların başında ise işsizlik kaygı düzeyinin artması gelmektedir.

Mevcut çalışmada İİBF öğrencilerinin işsizlik kaygısı incelenmiş olup, işsizlik kaygısının farklı demografik değişkenlerle ve öğrencilerin göstermiş oldukları psikolojik semptomları ile ilişkisi ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre kız ve erkek öğrencilerin işsizlik kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Literatürde yapılan diğer çalışmalara bakıldığında ise farklı sonuçlar dikkati çekmektedir. Bazı çalışmalarda kız öğrencilerin işsizlik kaygısı, erkek öğrencilere göre daha yüksek tespit edilirken (Taşgın, Bozgeyikli ve Boğazlıyan, 2017; Güney ve Çelik, 2019), bazı çalışmalarda cinsiyet bakımından işsizlik kaygısının değişmediği bulgusu elde edilmiştir (Kara, Altınok ve Şahin, 2019; Kutlu, Çetinbakış ve Kutlu, 2019; Özçelik Kaynak ve Öztuna, 2020; Yaşar ve Turgut, 2020; Erikli ve Sarıcı, 2021).

Çalışmada ele alınan bir diğer demografik değişken olan iş tecrübesi ile işsizlik kaygısı arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Çolakoğlu, Kanyılmaz Polat ve Gezer Aydın (2017), Özçelik Kaynak ve Öztuna (2020) ve Tekin Tayfun ve Korkmaz (2016) tarafından yapılan çalışmalarda iş tecrübesi ve işsizlik kaygısı arasında bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Ancak araştırmalar iş tecrübesi olmasının yanında, iş tecrübesi süresinin de işsizlik kaygısını etkilediğini göstermektedir. Güney ve Çelik (2019) tarafından yapılan bir çalışmada iş tecrübesi süresi 10 ay ve üzerinde olan öğrencilerin işsizlik kaygısının, iş tecrübesi daha az olan veya hiç olmayan öğrencilere göre çok daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Araştırma sonuçları, öğrencilerin tercih ettikleri bölüme isteyerek gelip gelmeme durumunun işsizlik kaygısı üzerinde etkili olduğu görülmektedir. Buna göre, eğitim gördükleri bölüme isteyerek geldiklerini söyleyen öğrencilerin işsizlik kaygısı düzeyinin, bölüme istemeyerek geldiğini söyleyen öğrencilere göre çok daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Özçelik Kaynak ve Öztuna (2020) tarafından yapılan bir çalışmada da bölüme isteyerek gelen öğrencilerin işsizlik kaygı düzeyleri çok daha düşük bulunmuştur.

Ayrıca araştırmadan elde edilen önemli bir bulgu da öğrencilerin eğitim gördükleri bölümden memnuniyetlerinin işsizlik kaygısı üzerinde etkili olmasıdır. Buna göre eğitim gördükleri bölümden memnun olan öğrencilerin memnun olmayan öğrencilere göre işsizlik kaygı düzeyleri daha düşük olarak tespit edilmiştir. Erikli ve Sarıcı (2021) tarafından gastronomi ve mutfak sanatları bölümü öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada üniversite eğitiminin iş yaşamına iyi bir başlangıç yapmak için yeterli olduğunu düşünen öğrencilerin işsizlik kaygısının daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Diğer taraftan bu araştırmadan elde edilen sonuçlar, işsizlik kaygısının çalışmada ele alınan psikolojik semptomlar üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Buna göre işsizlik kaygısı katılımcıların olumsuz benlik, depresyon, anksiyete, somatizasyon ve hostilite düzeyleri üzerinde pozitif bir etkiye sahiptir. İlgili literatürde işsizlik kaygısının psikolojik etkileri ile ilgili yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlar dikkati çekmektedir. Örneğin Kıcı (2010) tarafından yapılan bir çalışmada işsizlik kaygısının depresyon, stres, benlik saygısı ve anksiyete düzeyleri üzerinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Yine bir başka araştırmada da (Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016) işsizlik kaygısının stres belirtileri ve depresyon üzerinde pozitif bir etkiye sahip olduğu sonucu tespit edilmiştir. Choi ve Lee (2013) tarafından yapılan bir araştırmada ise, öğrencilerin fiziksel ve ruhsal sağlıkları ile işsizlik stresi arasında pozitif, benlik saygısı ile işsizlik stresi arasında negatif bir ilişki bulunmuştur.

Bu araştırma ve benzer araştırmaların da ortaya koyduğu üzere işsizlik kaygısı; öfke, hayal kırıklığı, gelecekte umutsuzluk, depresyon, olumsuz benlik algısı, anksiyete ve somatizasyon gibi sorunlara neden olmaktadır (Dereli ve Kabataş, 2009; Tekin Tayfun ve Korkmaz, 2016; Kıcı, 2017: 1291). Bu sonuçlar üniversite öğrencilerinin işsizlik kaygısının azaltılmasının ruhsal sağlıkları açısından önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle öğrencilerin işsizlik kaygısını azaltacak politikaların uygulanması gerekmektedir. Sorunun kalıcı çözümü eğitilmiş genç nüfusta işsizliği önlemek olmakla beraber, bunun yanında eğitim gören gençlerin işgücü piyasasına geçişlerini kolaylaştıracak uygulamaların yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu uygulamalar içerisinde staj imkânlarının yaygınlaştırılması, üniversite-sanayi işbirliği çalışmalarının güçlendirilmesi, ders müfredatlarının günün ihtiyaçları ve işgücü piyasasındaki değişim göz önünde bulundurularak güncellenmesi ilk akla gelenleri oluşturmaktadır. Ayrıca yeni bölümlerin açılması ve kontenjanlarının belirlenmesinde işgücü piyasasının talepleri ve istihdam olanaklarının da dikkate alınması gerekmektedir.

Mevcut araştırmanın bazı kısıtları bulunmaktadır. Araştırmanın önemli bir kısıtı araştırmanın tek bir üniversite de gerçekleştirilmesidir. Gelecek araştırmalarda konunun hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde eğitim gören diğer bölüm öğrencileri üzerinde yapılması konunun daha kapsamlı bir şekilde ortaya konulmasına katkı sağlayacaktır. Araştırmanın bir diğer kısıtı da sadece son sınıfta okuyan öğrencileri kapsamıdır. Gelecekte yapılan araştırmaların farklı sınıf düzeylerinde yapılması işsizlik kaygısının farklı boyutlarının incelenmesine katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Arslan, E. ve Arı, R. (2008), Erikson'un Psikososyal Gelişim Dönemleri Ölçeğinin Türkçe'ye Uyarlama, Güvenirlilik ve Geçerlilik Çalışması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 19. 53-60.
- Aytaç, S., Dursun, S. ve Yıldız, Bağdoğan, S. (2020). *Psikolojiye Giriş*, Dora Yayınevi: Bursa.
- Balkaya, E. (2017). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi: TRAI Bölgesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.
- Baltaş, Z. ve Baltaş, A. (2018). *Stres ve Başa Çıkma Yolları*. Remzi Kitabevi. İstanbul
- Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi*. Pegem Akademi. Ankara.
- Choi, S. H. ve Lee, H. (2013). Affecting Factors in Unemployment Stress Among College Students-Focused on Physical Symptoms, Depression, Anxiety and Self-esteem. *The Journal of the Korea Contents Association*. 13(12). 808-816.
- Çermik, Ö., Çevik, A., Soykan, A. ve Aksakal, O. (1999). Kadın Hastalarda Somatizasyon: Çok Yönlü Bir Değerlendirme. *Türkiye Klinikleri Psikiyatri Dergisi*. 1(1). 68-78.
- Çetin, Ş. ve Sözeri Varma, G. (2021). Somatik Belirti Bozukluğu: Tarihsel Süreç ve Biyopsikososyal Yaklaşım. *Current Approaches in Psychiatry*. 13(4). 790-804.
- Çolakoğlu, T., Kanyılmaz, Polat, E. ve Gezer, Aydın, G. (2017). İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı Üzerine Bir Araştırma: Biga İİBF Örneği. *International Journal Of Innovative Approaches In Social Sciences*. 1(1). 29-39.
- Dağtekin, G., Dalkılıç, M. B., Çakıcı, F., Çakır, A., Ekin, A. E., Öztünç, D. ve Işıklı, B. (2020). Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı, Depresyon ve Stres İlişkinin Değerlendirilmesi *Türk Tıp Öğrencileri Araştırma Dergisi*. 2(3). 135-142.
- Dereli, F. ve Kabataş, S. (2009). Sağlık Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencilerinin İş Bulma Endişeleri ve Umutsuzluk Düzeylerinin Belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*. 26. 31-36.
- Demir, Ö. ve Taşkiran, G. (2018). İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Mezun Adaylarının İş Bulma Ümitlerini Etkileyen Faktörler Üzerine Nicel Bir Araştırma. *Çalışma İlişkileri Dergisi*. 9(1). 42-57.
- Durmuş, B., Çinko, M. ve Yurtkoru, E. S. (2011). *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*. Beta Yayınları: İstanbul.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2012). Üniversite Öğrencilerinin İşgücü Piyasasına Yönelik Beklentileri ve İş Deneyimleri ile Umutsuzluk ve Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 10(1). 373-388.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite Öğrencileri Arasında İşsizlik Kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 28(1). 71-84.
- Egelioğlu, N., Arslan, S. ve Bakan, G. (2011). Hemşirelik Öğrencilerinin Memnuniyet Durumlarının Akademik Başarıları Üzerine Etkisi. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi*. 13(1). 14-24.
- Erikli, S. ve Sarıcı, R. (2021). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü Öğrencilerinin İş Kaygılarının İncelenmesi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*. 9(2). 990-1008.
- Ersoy-Kart, M. ve Erdost, H. E. (2008). Unemployment Worries Among Turkish University Students. *Social Behavior and Personality*. 36(2). 275-288.

EUROSTAT (2021). [https://ec.europa.eu/eurostat/data/ database]. (Erişim: 15 Ekim 2021).

Farré, L., Fasani, F. ve Mueller, H. (2018). Feeling Useless: The Effect of Unemployment on Mental Health in the Great Recession. *IZA Journal of Labor Economics*. 7(8). 1-34.

Güney, A. ve Çelik, E. (2019). Sosyal Sermaye ile İşsizlik Kaygısı Arasındaki İlişki: Atatürk Üniversitesi İİBF Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *İstanbul İktisat Dergisi*. 69(1). 103-131.

Hakulinen, C., Jokela, M., Hintsanen, M., Pulkki-Raback, L., Elovainio, M., Hintsu, T., Hutri-Kähönen, N., Viikari, J., Raitakari, O. T. ve Keltikangas-Järvinen, L. (2013). Hostility and Unemployment: A Two-Way Relationship. *Journal of Vocational Behavior*. 83. 153-160.

ILO (2020). *Global Employment Trends for Youth 2020*. International Labour Office. Geneva

Kara, A., Altınok, A. ve Şahin, C. (2019). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinin İşsizlik Kaygılarının Yordayıcısı Olarak Kariyer Uyum Yetenekleri ve Kariyer Arzusu. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 8(3). 2294-2307.

Karakuş, Ö. (2018). Depression and Hopelessness Levels of University Students According to Their Opinions on Finding Employment or Falling Out of Labor Force in Turkey. *Universal Journal of Educational Research*. 6(1). 190-194.

Karcıoğlu, F. ve Balkaya, E. (2018). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı ve Girişimcilik Niyeti İlişkisi. *Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*. 20. 95-120.

Kaya, M. ve Varol, K. (2004). İlahiyat Fakültesi Öğrencilerinin Durumluk Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Kaygı Nedenleri (Samsun Örneği). *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. 17(17). 31-63.

Kırcı, B. (2010). *Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Psikolojik Etmenler Açısından Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Kırcı, B. (2017). Eğitimli Genç İşsizliği Üzerinden İşsizlik Kaygısına Bir Bakış. *Çalışma ve Toplum Dergisi*. 3(54). 1369-1396.

Korkmaz, A. ve Mahiroğulları, A. (2007). *İşsizlikle Mücadelede Emek Piyasası Politikaları*. 2. Ekin Yayınevi. Bursa.

Kumaş, H. (2001). İşsizliğin Psiko-Sosyal Boyutu ve Çalışma Yaşamına İlişkin Değerler Üzerindeki Etkileri. *Dokuz Eylül Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 3(4). 1-425.

Kutlu, Ş. Ş., Çetinbakış, M. ve Kutlu, M. (2019). Üniversite Son Sınıf Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Bandırma Onyedil Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama. *Ekev Akademi Dergisi*. 23(78). 511-522.

Linn, M. W., Sandifer, R. ve Stein, S. (1985). Effects of Unemployment on Mental and Physical Health. *American Journal of Public Health*. 75(5). 502-506.

Masaroğulları, G. ve Koçakgöl, M. (2011). *Psikoloji Sözlüğü*. Nobel Yayınevi. Ankara.

Murphy, G. C. ve Athanasou, J. A. (1999). The Effect of Unemployment on Mental Health. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*. 72(1). 83- 99.

Myers, D. G. (2017). *Sosyal Psikoloji* (Çev. Ed.) Akfırat, S., Nobel Yayınevi. Ankara

OECDSTAT (2021). [https://stats.oecd.org]. (Erişim: 15 Ekim 2021).

- Olesen, S. C., Butterworth, P., Leach, L. S., Kelaher, M. ve Pirkis, J. (2013). Mental Health Affects Future Employment As Job Loss Affects Mental Health: Findings From A Longitudinal Population Study. *BMC Psychiatry*. 13(144). 1-9.
- Özçelik, Kaynak, K. ve Öztuna, B. (2020). Üniversite Öğrencilerinde İşsizliğe Yönelik İşsizlik Kaygısı ve Umutsuzluk: Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Yasar University*.15(60). 953-970.
- Paul, K. I. ve Moser, K. (2009). Unemployment Impairs Mental Health: Meta-Analyses. *Journal of Vocational Behavior*.74(3). 264-282.
- Stokes, G. ve Cochrane, R. (1984). A Study of the Psychological Effects of Redundancy and Unemployment. *Journal of Occupational Psychology*. 57(4). 309-322.
- Surat, A. ve Ceran, D. (2020). Üniversite Öğrencilerinin İşsizlik Kaygısı. *ISPEC Journal of Social Sciences & Humanities*. 4(3). 145-166.
- Şahin N. H. ve Durak A. (1994). Kısa Semptom Envanteri: Türk Gençleri İçin Uyarlaması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 9(31). 44-56.
- Şen, M. (2019). Türkiye’de İstihdam ve İşsizlik: İşsizlikle Mücadelede İşgücü Piyasası Politikaları (Ed). Şen, M. ve Murat, G., *Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Sosyal Politika*. Ekin Yayınevi. Bursa. 133-207.
- Taşğın, Ö., Bozgeyikli, H. ve Boğazlıyan, E. E. (2017). Üniversiteli Gençlerin İşsizlik Kaygıları ile Psikolojik Dayanıklılıkları Arasındaki İlişki. *Hak-İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*. 6(15). 551-567.
- Taylor, S. E., Peplau, L. A. ve Sears, D. O. (2015). *Sosyal Psikoloji*. İmge Kitabevi. Ankara.
- Tekin Tayfun, A. N. ve Korkmaz, A. (2016). Üniversite Öğrencilerinde İşsizlik Kaygısı: Süleyman Demirel Üniversitesi Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy University Journal of Social Sciences Institute*. 8(17). 534-558.
- Turaç, İ. S. ve Bayın, Donar, G. (2017). Sağlık Yönetimi Öğrencilerinin İşsizlik Kaygılarını ve Yaşam Doyumlarını Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*. 5(4). 119-127.
- TÜİK (2021). [<http://www.tuik.gov.tr>]. (Erişim: 15 Ekim 2021).
- Yaşar, O. M. ve Turgut, M. (2020). Unemployment Anxiety of Last Year College Students. *Cypriot Journal of Educational Science*. 15(1). 056-064.
- Yeniçeri, N., Mevsim, V., Özçakar, N., Özcan, S., Güldal, D. ve Başak, O. (2007). Tıp Eğitimi Son Sınıf Öğrencilerinin Gelecek Meslek Yaşamları ile İlgili Yaşadıkları Anksiyete ile Sürekli Anksiyetelerinin Karşılaştırılması. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*. 21(1). 19-24.
- YÖK (2022). [<https://istatistik.yok.gov.tr>]. (Erişim: 27 Şubat 2022).
- Yüksel, A. (2018). Hemşirelik Öğrencilerinin Ruhsal Durumları ve Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences*. 4(2). 215-226.
- Yüksel, İ. (2003). İşsizliğin Psiko-Sosyal Sonuçlarının İncelenmesi (Ankara Örneği). *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 4(2). 21-38.

